

**ВНЕСОК О. П. СУКАЧОВА
У ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ
ТЕОРЕТИЧНОЇ ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ**

Лавріненко О. В.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, вул. Кирпичова 2, 61002, lavrinol2004@gmail.com

На початку 20-го століття в Радянському Союзі з розвитком електрифікації та електропромисловості, який супроводжувався розширенням електротехнічної освіти, ростом чисельності наукових працівників, інженерів-електротехніків та збільшенням відповідної науково-технічної літератури, поставало питання встановлення відповідної термінології, уніфікації символічних позначень електричних та магнітних величин, а також координації термінологічного апарату в міжнародному науковому просторі.

Необхідність розробки загальної системи понять та їх визначень були обумовлені такими основоположними ідеями:

- встановлення найбільш коротких та ясних але, разом з тим, повних та чітких визначень понять в галузі теоретичної електротехніки;

- встановлення єдності в визначенні цих понять, тому що відсутність такої єдності та застосування будь-якого терміну з різним значенням, вкладання в одне й те саме поняття різних змістів призводило до непорозумінь і помилок в викладанні різних електротехнічних дисциплін.

Після випуску у 1935 році першого видання Міжнародного електротехнічного словника в СРСР була здійснена робота по критичному обговоренню цього проекту в наукових інститутах та установах. А вже у 1939 році Комітетом технічної термінології Академії наук СРСР була розпочато систематична робота по впорядкуванню термінології теоретичної електротехніки. Наукову комісію комітету з цього питання очолив видатний вчений-електротехнік К.А. Круг. Перервана війною робота комісії була відновлена лише у 1947 році.[1]

Аналогічна робота в післявоєнний період була розгорнута комісією з одиниць виміру, визначень та термінів в галузі електротехніки Ради електромеханічного факультету Ленінградського політехнічного інституту (ЛПІ) під керівництвом П.Л. Калантарова. По матеріалам опублікованого у 1949 році в журналі «Електрика» [2] провідними науковцями ЛПІ Л.Р. Нейманом та П.Л. Калантаровим проекту системи визначень, які відносяться до галузі електромагнітних явищ почалася широка дискусія на сторінках журналу, у наукових інститутах та кафедрах електротехнічного профілю.

Одним з перших в УРСР, у рамках цього широкого обговорення, представив свій проект визначень завідувач кафедри теоретичних основ

електротехніки (ТОЕ) Харківського політехнічного інституту (ХПІ) Олександр Павлович Сукачов [3]. За основу він обрав проект ЛПІ, але багато визначень понять були перестроєні або розширені, зокрема визначення, які базуються на застарілих фізичних уявленнях. Крім того вони були також доповнені визначеннями, які відносяться до галузі електричних та магнітних кіл.

Проект О.А. Сукачова зазнав широке обговорення на кафедрі ТОЕ у 1949-1950 навчальному році. В 1950 році був запропонований для обговорення та критики усім кафедрам електротехнічного та радіотехнічного факультетів ХПІ. А вже наприкінці жовтня 1951 року проект О.П. Сукачова було обговорено нарадою викладачів усіх кафедр електротехнічного профілю ХПІ, на якій було висловлено ряд істотних міркувань та зауважень автору.

Слід зазначити, що О.П. Сукачов, приступаючи до розробки наукової системи «Визначень понять», прислухався до усіх зауважень й побажань колег та сформував основні принципові моменти побудови своєї системи:

1) Класифікація понять:

– поняття, які виражають фізичні явища;

– поняття які виражають фізичні величини, що характеризують фізичні явища;

2) Послідовність викладення понять;

3) Однозначність та повнота в визначенні понять;

4) Простота та єдність термінологічного апарату.

Остаточний проект О.П. Сукачова, який охоплював всю систему термінів з теоретичної електротехніки, складався з 233 визначень понять. Його було надіслано до Комітету технічної термінології Академії наук СРСР у 1953 році в рамках широкого наукового обговорення. Саме він послужив основою для збірника рекомендованих термінів «Термінологія теоретичної електротехніки», який вийшов в кінцевій редакції у 1958 році.

Список літератури

1. Терминология теоретической электротехники. Сборники рекомендуемых терминов. Выпуск 46. Комитет технической терминологии АН СССР. – 1958.

2. Нейман Л. Р. Определение понятий, относящихся к области электромагнитных явлений / Л. Р. Нейман, П. Л. Калантаров // Электричество. – 1949. №2.

3. Сукачев А. П. Определение понятий, относящихся к области электромагнитных явлений и электрических и магнитных цепей / А. П. Сукачев // Труды Харьковского политехнического института. – 1954. Т. 3. – С. 79–140.